

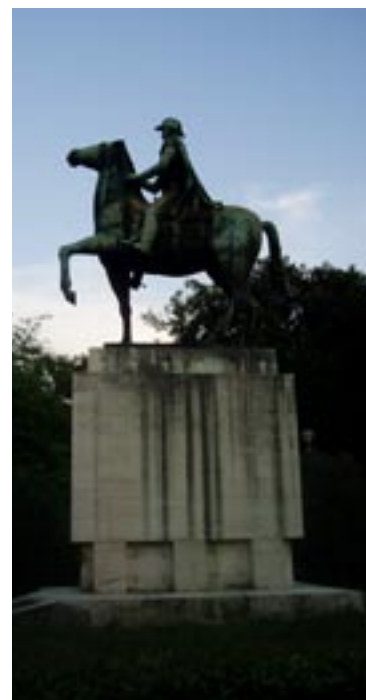
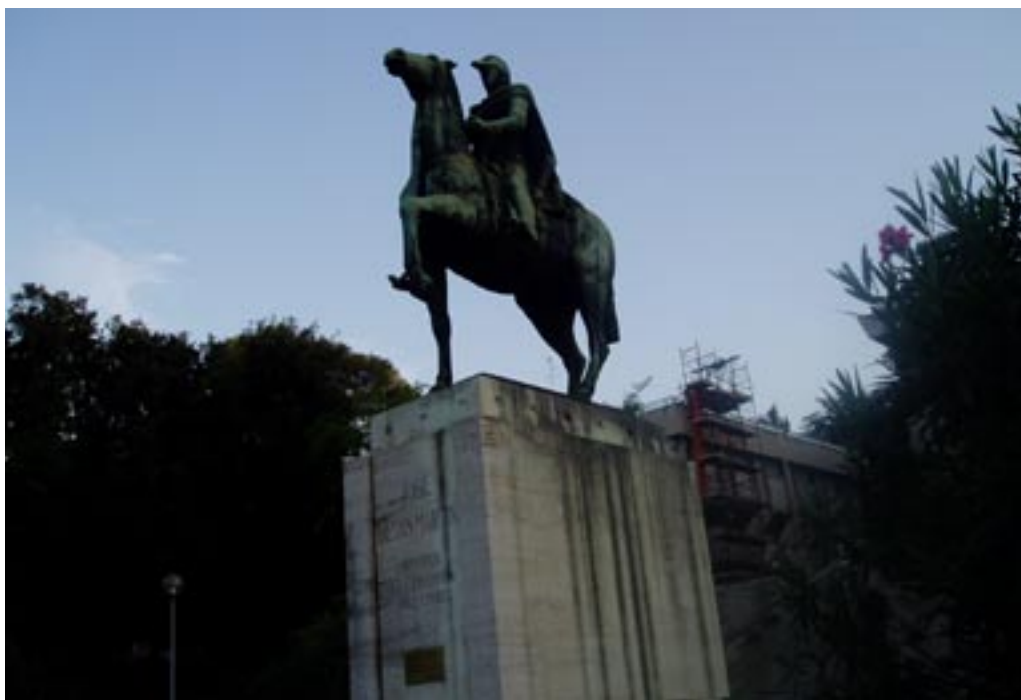
13 Rytterstatuer i Rom

I Rom findes der ifølge tilgængelige oplysninger fra turistinformationer, Ambassader, egen forskning og på internet 12 rytterstatuer.

I min skildring af disse statuer har jeg fundet det praktisk at beskrive dem tematisk og geografisk og afstår således fra en kronologisk redegørelse..

Det første afsnit handler om to statuer på

Thorvaldsens plads. (Nr 1 på kortet)

1, 2 : José de San Martín. Står på den sydvestre del af Plaza Thorvaldsen.
På postamentet står : Libertador de Chile, Argentina e Peru
Rejst 1978.

Det gælder to sydamerikanske generaler/hærførere, begge født omkring 1780, i Venezuela resp Paraguay. De blev begge to uddannet i Madrid i begyndelsen af 1800-tallet med vægt på militær træning, og begge blev senere dybt involveret i den sydamerikanske frihedskrig mod det spanske herredømme. Denne frihedsbevægelse opstod henimod slutningen af Napoleons æra og efter hans fald 1810 - 1815, da de pågældende var voksne, veluddannede militærpersoner. De havde samme mål: befrielse af hele Sydamerika, og det kunde ikke undgås at der opstod rivalisering og konflikter.

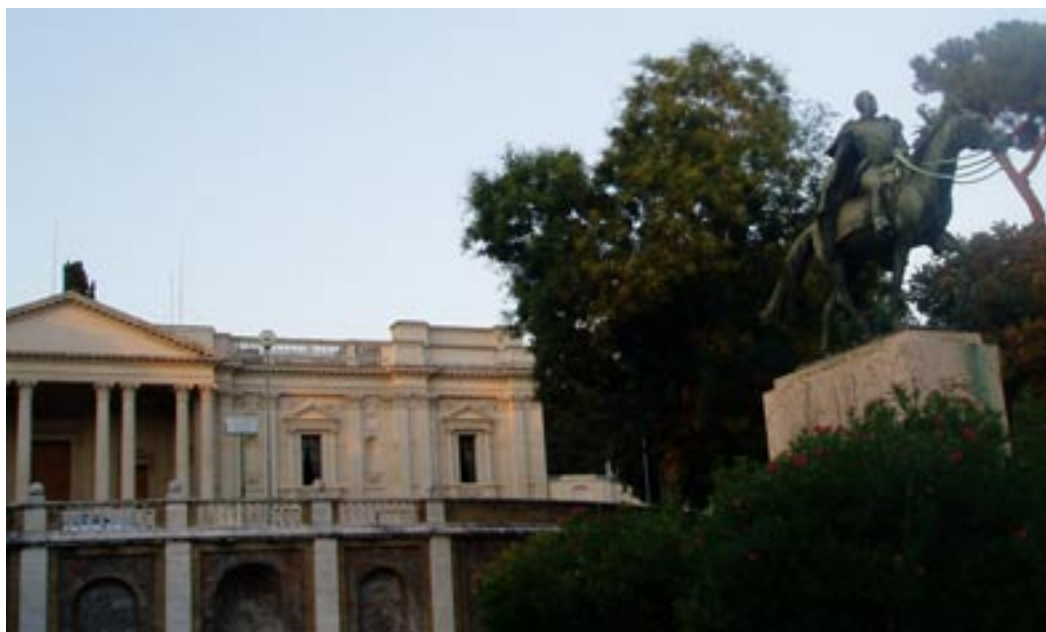
José de San Martín ,

Ifølge Salmonsens lexikon 1904 var San Martín født 1778 som søn af en spansk statholder i Paraguay. Han deltog i den spanske befrielseskrig mod Napoleon i begyndelsen af 1800 tallet, og senere i oprøret og modstanden mod det spanske herredømme i Sydamerika. Han stod i spidsen for en armé som krydsede Andesbjergene og invaderede Chile 1817, hvor han besejrede den spanske armé. Han fortsatte ind i Peru, men efter en konflikt(?) med Simone Bolívar vendte han tilbage, først til Chile og i 1824 til Europa, hvor han boede til sin død 1850.

Statuen af ham er rejst 1978. Rytteren sidder på sin hest med let løftede hænder i en fremadrettet energiladet position. Også hesten er på vej fremad med et højt løftet venstre forben og en næsten vandret næse-pandeprofil. Postamentet er højere end selve statuen og med glatte facader uden udsmykninger, men med inskriptionen : JOSÉ SAN MARTÍN LIBERTADOR DE CHILE, ARGENTINA E PERU.

Statuen står i den sydvestre del af Piazza Thorvaldsen og har kurs mod rytterens kollega, krigskammerat og modstander (?), nedennævnte Simone Bolívar.

Billedhuggerens navn fremgår ikke af statuen, ej heller anledningen til at man har placeret denne statue netop her i Rom. Det bør nævnes at der står en rytterstatue af ham også i Madrid.

3-4 Simone Bolívar Står på nordøstra delen af Piazza Thorvaldsen På postamentet står hans navn, årstallet 1960 og "Latinamerikas befrier"

Simone Bolívar fødtes 1783 i Venezuela. Han deltog også i frihedskampen mod spanierne og kunde oprette en selvstændig republik "Columbia" . Der blev han præsident og omkring 1824-25 diktator over Peru. Staten Bolivia er opkaldt efter ham. Det senere forløb var dog ganske tragisk. Befolkningen rejste sig mod hans diktatur og han mistede sin magt. Han døde i Columbia 1830, men hylides stadigvæk som en af hovedfigurerne i frihedskrigene.

Statuen af ham viser en rytter i fuldt trav, hvilket også fremgår af hestens diagonale linjer. På postamentet står hans navn, årstallet 1960 og "Latinamerikas befrier " Han har kurs mod ovennævnte San Martin og man kan spekulere over symbolikken deri.

Skulptørens navn fremgår ikke. Ej heller hvorfor han er placeret netop her i Rom.

Hans rytterstatue står ejendommeligt nok også både i Madrid og i Paris.

Vatikanet og Janiculum. Nr 2 på kortet.

Alla 'darma dei carabinieri , Piazza del Risorgimento

På Piazza del Risorgimento, ganske nær ved Peterskirken, står et monument eller mindesmærke, antagelig et symbol over et grenaderregiment (?). Teksten .ALLA 'DARMA DEI CARABINIERI LA CITTA ROMA 1870-2003. tolker jeg som et symbol for et regiment som har ophørt at eksistere, men som skabtes da Rom blev Italiens hovedstad 1870.

Rytteren er altså en unavngiven person. Han er uniformsklædt og bærer en hovedbeklædning som minder om Napoleons. Han har en sabel til venstre. Hesten bøjer hovedet ned mod en hund som løfter sit hoved op mod den. Denne situation er sandsynligvis også symbolsk, som desværre lige nu ikke kan tolkes præcist.

5. Piazza Risorgimenti. Antagelig et monument over et nedlagt regemente.
På postamentet står :ALLA 'DARMA DEI CARABINIERI LA CITTA ROMA 1870-2003

6 : Karl den Store..Til venstre i Peterskirkens forhal.

Karl den Store i Peterskirken. I Peterskirken, længst til venstre i vestibulen / porticoen/, altså inden man kommer ind i selve kirkerummet, står en noget afsides placeret rytterstatue af Karl den Store. Den er skabt af Augustin Cornacchini i tiden efter 1730 da han fik opgaven af Kardinal Fabbroni.(4). Ifølge anden kilde (1) afsløredes statuen dog allerede 1725. Cornacchini (1686-efter 1754) fra Pistoia blev udsat for megen kritik for denne statue. Hans opgave var at skabe en pendant til Berninis statue i vestibulens modsatte ende af kejser Konstantin. Man fandt dog at statuen af Cornacchinis Karl den Store ikke kunde måle sig med Berninis skulptur.

Rytteren på hesten er den tysk-romerske kejser Karl den Store 742-814. Han kronedes år 800 af pave Leo III i den daværende Peterskirke i Rom – ifølge andre kilder dog i Pantheon. Karl var en af de mægtigste mænd på den tid. Hans rige strakte sig over det nuværende Frankrig, det halve Tyskland, Schweiz, det nordlige Italien m.m.og hans navn er særligt knyttet til Aachen, hvor han havde sin permanente residens,. Der står en anden rytterstatue af ham i Paris, nær ved Notre Dame.

Statuen af ham var svær at fotografere Den var placeret bag et gitter, og noget detaljstudium kunde ikke gennemføres. Man ser dog en marmorstatue med en rytter som slår ud med sin højre hånd på imperatorvis med en flagrende klædedragt, og man har indtrykket af en livlighed både hos hest og rytter.

Postamentet / piedestalen er lavt i forhold til skulpturen og er affasset efter pladsforholdene.og rigeligt udsmykket med bronzerelieffer. På grund af afspærringen kunde nærbilleder ikke optages.

7 : Konstantin.Til højre i Peterskirkens forhal Billedet er fra Blitzer(citat 3)

Konstantin i Peterskirken. Også han med titlen ”den Store” står som anført også i portalen i indgangen til Peterskirken, længst til højre. Denne marmorstatue blev skabt af Giovanni Lorenzo Bernini, 1600 tallets største skulptør, efter bestilling af pave Innocens X 1651(4) om end oplysningerne om bestillere og årstal er noget usikre. Denne statue var endnu sværere at fotografere, idet man blev forbudt at nærme sig den og den var omgivet af et træstillads. Billedet af ham er hentet fra ”Monarkiernes Storhedstid”(3).

Rytteren er Konstantin, den første kristne romerske kejser (285-337) Man ser ham bestrålet af ”det himmelske lys” hvorved skulptøren vil udtrykke at Konstantin modtager velsignelsen og sin omvendelse til Kristendommen fra oven, dagen inden slaget år 312 mod hans medbejler til kejsertronen.

Lorenzo Bernini var en mester i at udnytte belysningseffekten.

Konstantin rider uden stigbøjler med flagrende gevandt, med en krone på hovedet og et opadvendt ansigt. Hesten har intet mundlæder , men det lykkes åbenbart rytteren at få hesten til at stejle.

8 : Guiseppe Garibaldi på Janiculum.

9 : Anita Garibaldi på Janiculum

Guiseppe Garibaldi og hans hustru Anita i Janiculum .

Nr 3 på kortet.

Disse to for for Italiens historie så vigtige personer er afbildet til hest noget syd for Peterskirken i Janiculumområdet.

Nationalhelten Guiseppe Garibaldi fødtes 1807 i Nizza, som dengang tilhørte kongeriget Sardinien. Han helligede sig hele sit liv kampen for frihed under forskellige former og i forskellige lande, bl.a. i Sydamerika. Hans største indsats var dog den, at han 1860 organiserede en armé i Genua, sejlede til Sicilien, som han erobrede på kort tid, ligesom kongeriget Neapel. På et år havde han "befriet" næsten hele Italien. Sardinien's konge Vittorio Emanuele udråbtes nu til Italiens konge 1861.

Der findes utallige rytterstatuer i Italien af Garibaldi og Vittorio Emanuele. I Rom på Janiculum står et mægtigt monument på en åben plads med en magnifik udsigt over staden. Garibaldi sidder majestætisk på en stillestående hest på et kolossalt postament, udsmykket med symbolske figurer og inskriptioner. Postamentet er cirka dobbelt så højt som selve statuen., som er udført af Emilio Gallorio. Afsløret 1895.

Cirka 200 meter derfra står statuen af **Anita**, f.1821 som Dona Ana Maria Antonia de Jesus Ribera de Silva i Brasilien. Gift i unge år med Garibaldi, som hun fulgte både ideologisk og geografisk. Hun døde 28 år gammel i Rom, og begravedes først i Nizza, men på Mussolinis initiativ førtes hendes jordiske rester til Rom og hviler nu under statuen. Den rejstes 1932 (5). Skulptøren hed Mario Rutelli.

Statuen viser en kvindelig rytter i damesadel med et barn (sin 12 dage gamle søn) i sin venstre arm og en pistol i den højre. Nogen kontakt med hesten med tømmer og bidsel har hun ikke, men alligevel fører hun den frem i stejlede stilling. Hvordan skulptøren har kunnet balancere hesten mod fundamentet er svært at forstå, men antagelig har han støbt bly i hestens hale og bagkrop.

Postamentet er udsmykket med talrige relieffer som viser hendes liv og skæbne. Det er meget højt, løfter statuen op så man ser den på afstand, og giver en god silhoueteffekt.

Roms centrum Nr 4 på kortet

Marcus Aurelius på Capitol.

Verdens ældste rytterstatue i intakt tilstand er den af Marcus Aurelius (f 121, kejser 141, død 180 efter Kristus) Vi har intet nøjagtigt årstal og ej heller skulptørens navn, men det handler om Marcus Aurelius livstid. Den stod længe foran Laterankirken, men flyttedes 1538 til dens nuværende plads på Capitol .Det var pave Paul III som med hjælp af Michelangelo stod for flytningen samt for udformningen af pladsen og af postamentet. Den har altså stået i Rom i snart 2000 år, men har gennemgået mange reparationer . Den som nu står midt på pladsen er en kopi, fremstillet i en computer i nittenhundredhalvfemserne. Den originale statue befinder sig inde i museumsbygningen på Capitol.

Kejseren rider frem uden våben, stigbøjler eller tømmer og slår ud med sin højre arm , som også markerer hestens ”åbne side” Hermed forstås at skulptøren balancerer det tomme rum som opstår mellem hestens højre forben og bagben i travet .Et andet velkendt kompositorisk træk er, at rytterens kappe udsletter vinklen mellem hans og hestens ryg. Under hestens højre forben har der efter sigende ligget en besejret fjende .– Marcus Aurelius tilbragte største delen af sin tid i felten -trods sit tilnavn ”filosoffen på tronen”(6)

10-11 : Marcus Aurelius på Capitol

12 : Victor Emanuel II på Piazza Venezia. Venstre profil. Hesten er en pasganger.

13:Rytteren har kurs mod Corsoen og mod Piazza del Popolo.

Vittorio Emanuele på Piazza Venezia

Kong Victor Emanuel f.1820, konge af Sardinien 1849, og af Italien 1861-1878, fødtes som søn af kong Carlo Alberto. Sardinien omfattede dengang ikke bare øen Sardinien, men også Piemonte og Savoyen. Viktor Emanuel deltog i mange krige mod Østrig. Han forenede sig med Garibaldi, da denne 1860 påbegyndte sit erobringstogt fra Sicilien op i Italien. Slutstenen var erobringen af Rom 20/9 1870. Byen var indtil da blevet forsvaret af franske tropper, men kom nu på italienske hænder og blev landets hovedstad.

Efter Viktor Emanuels død 1878 påbegyndtes opførelsen af et gigantisk monument på Piazza Venezia efter en arkitektkonkurrence. Den blev vundet af greve Guiseppe Sacconi og billedhuggeren Enrico Chiaradia skabte rytterstatuen. Den blev færdig i gips 1901, støbtes derefter i bronze, men blev først opsat 1911, og da var monumentet omkring ham endnu ikke helt færdigt.(5) Den måler 12 x 12 meter og anses være verdens største rytterstatue.

Rytteren sidder lodret i sadlen, klædt i kappe og fjerbusk med sin sabel til venstre. Han holder hænderne lavt og fører sin hest, som er en pasganger, frem i trav. Det er sikkert ingen tilfældighed at hans kurs går frem mod Piazza del Popolo, og man skimter obeliskens for enden af Corsoen.

Postamentet er også gigantisk. Det hviler på et plateau hvortil man har adgang. Det er udsmykket med talrige marmorstatuer som hyldest til kongen, og rummer den ukendte soldats grav.

14 : Victor Emanuel i museumshaven til Museo delle Fanteria i San Croce.

15 : Victor Emanuel II.
Billedet fra Berggren cit 2.

16 : Kongens oprindelige placering i portalen i Pinciparken.

Vittorio Emanuele i Museo della Fanteria.

Nr 5 på kortet

Der findes to rytterstatuer af denne konge hvilket måske siger mere om den patriotiske ånd som herskede i de styrende kredse i Italien i slutningen af 1800 tallet end om personen selv.

Den statue som omtales her stod oprindeligt i en portalbygning i Pinciparken lige nord for Piazza del Popolo og blev opført år 1869.

Dens senere skæbne er ikke helt klarlagt, men 1937 overdroges den til krigsministeriet og den står nu (2004) i Museo della Fanteria på Piazza Santa Croce in Gerusalemme. Statuen står i museumshaven, som desværre var lukket ved mit besøg og fotografiet blev taget på meget lang afstand.

Med tilladelse fra forfatterne (2) vises hermed billederne fra bogen L'Ombra dei Grandi.

Statuen er udført i hvid marmor af Luigi Crippa 1869, altså i kongens livstid. Den viser at skulptøren benytter sig af de parallelle linjer i hestens pande-næseprofil, hestens højre forben og kongens højre ben. På billede 15 ser man at hestens hale er blevet et offer for tidens tand og diverse omflytninger.

Carlo Alberto på Quirinalen Nr 6 på kortet.

Denne konge af Sardinien (samt af Piemonte og Savoyen) fødtes 1798 og besteg tronen 1831. I forbindelse med en ulykkelig krig mod Østrig 1848 abdicerede han til fordel for sønnen Vittorio Emanuele. Carlo Alberto døde samme år og han var således aldrig Italiens konge. Den hædersbevisning som en rytterstatue må siges at være, skyldes derfor nok faderskabet til Vittorio Emanuele. Statuen er udført af Raffaello Romanelli (1856-1928.) Denne skulptør har også gjort rytterstatuen af Garibaldi i Siena, og når man nu ved det, kan man godt finde visse lighedspunkter mellem de to statuer.

Rytteren sidder uniformsklædt med let bøjet hoved og holder hænderne lavt med løse tøjler. Hestens hoved er stærkt fremadbøjet med en nedad bagudrettet næse-pandeprofil som næsten udgør en parallel til halens konfiguration. Man finder også et kompositorisk træk i en diagonal fra venstre forben op gennem tøjlen fortsættende i rytterens arm (billede i venstre profil).

Postamentet er udsmykket med talrige relieffer, på den højre facade fremstilles kongens abdikation 1848, på den venstre side en krigsscene : slaget ved Goito, og på gavlen står AL RE CARLO ALBERTO IL POPULO ITALIANO RICONOSCENTE samt 24 marts 1900 da statuen rejstes.

17-18: Carlo Alberto på Quirinalen. Fader til Victor Emanuel

Skanderbeg på Piazza Albania.

Nr 7 på kortet.

Denne albanske krigshelt med fornavnet Georg Kastrioti er født omkring 1405 og død 1468. Han deltog i krige mod tyrkerne, blev taget til fange, gik over til Islam og fik derigennem navnet "Bey". Han havde også taget navnet Alexander og en sammensmeltning deraf gav Iskander og senere Skanderbeg.

Efter et tyrkisk nederlag vendte han - nu som kristen - tilbage til Albanien og deltog også i kampe for det aragonske kongehus. På 1400 tallet tilhørte kongeriget Neapel Aragonien, og det er muligt at man deri finder forklaringen til at Skanderbeg har fået sin statue i Rom. I sin tid blev han nærmest en legende.

Statuen af ham står på Piazza Albania, en åben, trafikeret plads med biler og sporvogne - linje 3- og viser en krigerisk udseende rytter i særpræget klædedragt / uniform med et lodret sværd i højre hånd. Hesten traver frem i fuld fart med flagrende hale. Figuren står på et fantasiløst postament på hvis forreste afrundede gavl der står følgende inskription :

A GIORGIO CASTRIOSA SCANDERBEG ROMA RICORDA IL V CENTENARIO DE LA MORTE DI GIORGIO CASTRIOTA SCANDERBEG. IMPAVIDO DIFENSORE DELLA CIVILTA OCCIDENTALE. S.P.Q.R. MCMLXVIII.

Heraf fremgår bl.a. at statuen er rejst 1968.

S.P.Q.R. betyder Senatus populusque Romanus altså : Senatet og det romerske folk (6).

19-20 :Skanderbeg på Piazza Albania

**Borgheseparken
(Nr.8 på kortet)**

Umberto 1.

Umberto f 1844 besteg tronen ved faderens død 1878. Han søgte alliance med Tyskland/Frederik III/ og Østrig-Ungarn i den såkaldte trippelalliancen 1882. Han blev myrdet 1900 af en anarkist.

Billedtekst Rytteren sidder på et mægtigt postament i Borgheseparken, ikke langt fra andre statuer (af Byron, Goethe og Victor Hugo). Statuen blev påbegyndt af Davide Calandra (1856-1915) og fuldførtes af Edoardo Rubino (1871-1954) Den blev indviet 1926.

Basen er af porfyr. To hvide relieffer forestiller : Værdighed og Pieta. Kvindefiguren er Italia som begræder den døde konge.

13 rytterstatuer i Rom.

1. Simone Bolívar og San Martin. Thorvaldsens plads.
2. Monument over regiment (?). Piazza Risorgimento
Kejser Konstantin. Kejser Karl den Store. Peterskirken, Vatikanet
3. Guiseppe og Anita Garibaldi. Janiculum.
4. Victor Emanuel og Marcus Aurelius. Roms centrum.
5. Victor Emanuel. Museo della Fanteria.
6. Carlo Alberto. Quirinalen.
7. Scanderbeg. Piazza Albanica
8. Umberto. Borgheseparken.

Åbenbart rejser man rytterstatuer i Rom også i vore dage. Af de her 12 skildrede statuer er i hvertfald fire fra "vor tid", en af dem ovenikøbet fra 2003.

Kilder.

1. Bussagli, Marco Rom. Konst & Arkitektur. Magnus Edizioni SpA, Udine 1999.
2. Berggren, Lars & Lennart Sjöstedt. L'Ombra dei Grandi.1993.
3. Blitzer, Charles. Monarkiernes Storhedstid. Lademann 1999.
4. Friis, Hjalmar. Rytterstatuens Historie i Europa .Gyldendal 1933.
5. Lundin, Bo. Om Rom. Carlssons Bokförlag AB 1984.
6. Ollfors, Anders. Personlig meddelelse.2004.

Hvor intet andet er angivet er fotografierne taget af forfatteren.

